

Bij Exodus 2 en 5

God! Wees van kracht, nu!

Waarom doe jij kwaad aan dit volk?

Waarom heb jij mij gestuurd?

Gered? Nee, niet gered heb jij je volk.....

Een groot 'WAAROM' klinkt uit de mond van Mozes.

Het was deze vraag die Mozes dwarszat en hem geen rust gaf.

Waarom waren de Israëlieten tot slaaf gemaakt?

Welk van hun daden rechtvaardigde dat?

Waarom zijn de Egyptenaren zo wreed?

WAAROM?

Het is de vraag der vragen van het bijbelse geloof,

Waarom is er zoveel lijden? Zoveel ellende?

Waarom lijden goede mensen, terwijl slechte mensen het goed hebben?

Waarom is er zoveel onrecht in de wereld?

Het is een vraag die klinkt de eeuwen door,

in de bijbel wordt deze vraag in allerlei toonaarden gesteld,

door Jeremia, in de psalmen, in het boek Job,

hij klinkt door in teksten uit alle tijden tot en met de literatuur van de Holocaust.

Hij klonk ook tijdens de voorbereiding van deze viering:

waarom is er zo verschrikkelijk veel onrecht, zoveel lijden.....

Er is niets nieuws onder de zon,

nog steeds worden mensen opgesloten in strafkampen,

lijden hele volken onder onderdrukking en onrecht,

denk maar aan wat er gebeurt in Myanmar, Wit-Rusland, Rusland,

de systematische pogingen van China om de Oeigoeren uit te roeien,

de duizenden arbeidsmigranten die in Qatar die zijn omgekomen bij de bouw van de 'tempels' voor het wereldkampioenschap voetbal....

noem maar op....

Waarom gaat het maar door?

De verteller van het boek Exodus weet er alles van.

Zijn verhaal is gebouwd op altijd weerkerende patronen die actueel zijn tot op vandaag.

Hij vertelt zijn verhaal zo, dat mensen van alle tijden zich erin herkennen.

Hij vertelt over de buitenkant van wat er gebeurt,

maar nog meer over de binnenkant van het gebeuren in Egypte.

Dit angstland, dit land van dikke duisternis is meer dan een geografische plek.

Exodus vertelt veel meer dan een verhaal van toen en daar

Exodus is het 'grote verhaal' van uittocht uit alles wat mensen gevangen kan houden, alles wat onderdrukt,

het is het verhaal van bevrijding, van hoop.

Een verhaal met een revolutionaire boodschap:

De allerhoogste mengt zich in de geschiedenis om het op te nemen voor de machtelozen!

Het boek Exodus vertelt ook over Farao, de machtige op zijn troon.

Heerser over Egypte, het land van de consequent doorgevoerde maatschappelijke tweedeling:

hoog beschaafd, zeer ontwikkeld met machtige piramides, grootse bouwwerken en culturele verfijning....,

maar ook het land waar de welvaart van de een is gebouwd op de slavernij en de onderdrukking van de ander.

Waar de macht zichzelf als god onaantastbaar verheft boven het volk door hen te vernederen,

te trappen en het leven ondragelijk te maken.

Farao is een oertype, een archetype van de absolute macht....,

de macht die zichzelf verhoogt door anderen neer te drukken en daarbij geen enkel middel schuwt.

Farao zit op zijn troon en blijft erop....

Niemand die hem eraf krijgt: absoluut, onaantastbaar.

Hij daalt niet af, hij kijkt wel uit.

Hoe meer druk van buitenaf,

Hoe harder hij naar beneden trapt om zijn positie veilig te stellen en zichzelf te verhogen.

Zo is hij precies het tegenbeeld van de ENE, de God van Israël,

Van wie we horen:

'de kinderen van Israël zuchtten,

Zij schreeuwden

En hun roepen steeg omhoog naar God.

God hoorde hun gehuil

God gedacht zijn verbond met Abraham, met Izaäk en met Jakob

God zag

God wist..

Maar.... is dat troost wanneer je onderdrukt wordt, wanneer je lijdt onder onrecht?

Heb je daar wat aan?

Dat God ervan weet?

Wat heb je aan een Naam alleen? Ook al is die naam 'Ik ben erbij?'

Hoe dan?

Nee, er is geen onmiddellijke bevrijding, er is geen directe verandering.

Het wordt eerst alleen nog erger.....

Op bevel van God gaat Mozes naar de farao.

Op de Horeb, bij die wonderlijke ontmoeting bij de brandende braamstruik,

kreeg Mozes die opdracht:

Jij moet naar Farao gaan, ik heb gezien hoe erg het is.....

En Mozes gaat samen met Aaron op audiëntie.

En in één zin, kort en krachtig, delen zij de eis van God mee:

Zo zegt de Ene, de God van Israël:

'Laat mijn volk gaan!'

Mozes buigt niet vleierig voor de farao, hij smeert hem niet eerst stroop om de mond, Niks daarvan.

Hij spreekt als de profeet die hij is, namens God.

Laat mijn volk gaan!

Het is een eis, een bevel, eerder nog dan een verzoek.

Je ziet het tafereel voor je,

Een verbaasde blik die overgaat in woede:

Daar komen me die twee mannen van dat slavenvolk vrij vragen –

uit naam van een verder onbekende god –

Om feest te vieren, notabene!

'Wie is die Ene, die God naar wie ik zou moeten luisteren?

Die ken ik niet,

Die God van jullie?

Nooit van gehoord..... Wat denken jullie wel....?'

Wat een brutaliteit!

Farao is ervan overtuigd dat er geen heerser is die zo machtig is als hij!

Mozes en Aaron worden weggestuurd,

hun optreden maakte dat er strenge maatregelen kwamen,

ze zijn hun boekje te buiten gegaan,

de dwangarbeid wordt verzwaard, en niet zo'n klein beetje ook.

De grondstoffen om de stenen te bakken worden niet meer geleverd,

die moeten de Israëlieten zelf maar bij elkaar gaan zoeken.

Maar de productie moet op peil blijven...! Koste wat kost....

Mensen worden afgeranseld om het vereiste aantal te halen.

Geen zegen, maar vloek heeft het noemen van Gods naam gebracht.

En Mozes en Aaron moeten het ontgelden.

Ze worden overladen met verwijten van het getergde volk.

Bevrijding? Er is niets van te merken! Integendeel!

Mozes en Aaron zijn er de oorzaak van dat het alleen maar erger wordt...

En erger dan het al is mag het niet worden!

Dat doet een tiranniek systeem:

het is er op uit dat de geestkracht van mensen gebroken wordt.

Dat er niet meer wordt gedroomd van een beter, van een ander leven.

Dat er geen hoop, geen uitzicht meer is.

Alle kracht, alle energie is nodig om te overleven,

zelfs een vermoeden van vrijheid is in de kiem gesmoord.
Die uitzichtloosheid, die moedeloosheid, dat is de diepste slavernij....

En Mozes? Wat doet hij?

Mozes is ten einde raad, hij is de wanhoop nabij:

Is de Ene dan zo anders dan hij had begrepen?

hij kan en wil zich er niet bij neerleggen dat dit de uitkomst is.

Hij had zijn opdracht toch wel echt goed gehoord daar op de Horeb?

En Mozes gaat terug naar de Ene, roept hem ter verantwoording....

‘Waarom doe jij kwaad aan dit volk?

Waarom heb jij mij gestuurd?

Gered? Nee, niet gered heb jij je volk.....’

keer op keer zijn we in het boek Exodus getuige van uitvoerige gesprekken tussen de Ene en Mozes.

Keer op keer valt Mozes God lastig met zijn vragen,

Hij kan zich niet neerleggen bij het onrecht dat voor zijn ogen gebeurt.

En is **dat** niet het begin van bevrijding?

Wanneer er diep van binnen een besef groeit:

dit kan niet, dit onrecht kan niet de bedoeling zijn.

Dat er diep weten is van wat heilig is, wat recht is,

een weten van leven dat toekomst heeft.

Een besef dat mensen in beweging brengt,

en in opstand doet komen tegen onderdrukking omdat onderdrukking geen noodlot is en dat niets vastligt in het weefsel van de geschiedenis.

Er is een andere wereld mogelijk

er is een ander soort samenleving mogelijk

een andere manier van leven!

De God van vrijheid gaat met Mozes op weg,

Mozes opdracht wordt opnieuw bevestigd en het volk Israel gaat op weg uit Egypte.

Wat ooit gebeurt is kan opnieuw gebeuren, in het groot en in het klein,

als mensen vertrouwen op de God die vertrouwen had en heeft in de mensheid.

Die God roept ook ons op om vrij te zijn,

om op weg te gaan, aarzelend misschien, met geen gebaande weg voor ons,

met niets dan in ons hart die Naam: ‘IK ZAL ER ZIJN’

